

Cussegl da vischnaunca
M 3-2017/2020

M o z i u n

«Avertura Val Segnas – Val Sogn Placi»

Ils 16 d'october 2020 han la suprastanza communal ed il cussegl da vischnaunca approbau in credit net da frs. 3'961'400.00 per la realisaziun dil project «Avertura Val Segnas – Val Sogn Placi». Suenter ch'ils votants e las votantas dalla vischnaunca han refusau il credit sedattan las suandontas damondas:

Daco informescha/argumentescha la Corporaziun d'aua Spina da Vin en caussa dil project encunter il messadi dalla vischnaunca suenter la decisiun dil cussegl da vischnaunca? Daco vegn il project buca sustenius dalla corporaziun ch'ei suttamessa al departament d'ambient e segirtad communal? Aschia survegn il suveran il sentiment da vegnir surpassaus ed ignoraus ord igl agen miez.

Tenor igl art. 78 dalla constituziun communal ein las corporaziuns d'aua part dalla vischnaunca.

Il project «Avertura Val Segnas – Val Sogn Placi» ei in project optimaus sin cuosts, segirtad e lavur dil menaschi forestal. Per quei motiv sto la lavur d'in project semeglient vegnir persecitada vinavon e la problematica da comunicaziun e disvaris vegnir menada avon la votaziun e contonscher ina sligiazion unanima acceptabla per tuttas partidas ed instanzas communalas.

Plinavon duei la votaziun vegnir analisada sin fundament dils meinis che han influenzau il resultat. Quei ei ina caussa impurtonta per survegnir ina majoriad pil project ch'ei aschi necessaris e d'impurtonza essenziala e relevanta per spindrar vetas els habitadis da Mustér. Las consequenzas finanzialas e partenent segirtad cun ina varianta "NULL" duessen vegnir cumprovas per survegnir ina survesta da nies futur en vischnaunca.

Cun quei project savein nus segirar las finanzas da nossa vischnaunca sur plirs onns ora. Mo il tschancun naven dil stradun cantunal entochen si Peisel ei in buordi finanziel ed ecologic per nossa vischnaunca che sa strusch vegnir sligiaus e realisaus senza ils 85% contribuziuns cantunalas e federalas. Plinavon ei la meglieraziun funsila vegnida planisada sin basa da quella via d'uaul. Senza quei project sedattan leu diversas midadas da project che caschunan essenzialmein cuosts supplementars. Aschia che auters gronds projects san esser periclitai. Cunzun la sanaziun dalla scola, serenera ed era la reducziun dil pei da taglia.

Nus essan dil meini che la suprastanza ed ils projectaders ston reponderar il project aschia ch'ina sligiazion sa vegnir suttamessa alla votaziun. Il conclus all'urna duei vegnir reponderaus en in temps adequat, aschia ch'il project sa vegnir deliberaus da tuttas partidas e decidius da niev.

Nus, sco cussegl da vischnaunca, essan sedai giu intensivamein cul project ed essan stai dil meini ch'il project seigi staus madirs e zun necessaris per l'execuziun, sinaquei ch'il manteniment per in saun e segir uaul sappi vegnir fatgs a moda persistente che rinforza la segirtad dil vitg e dils avdents. Per nus eis ei necessari che l'avertura digl uaul da schurmetg egl areal Val Segnas – Val Sogn Placi sto vegnir persequitada vinavon.

Ils sutsignai engrazian gia ordavon per la lavur ed il sclariment en caussa.

Christian Loretz, cusseglier communal

Christoph Berger
Anna Maria Genelin
Armin Manetsch
Livio Zanetti

Armin Berther
Admir Jasarevic
Helga Probst-Linder

Mario Flepp
Giusep Lozza
Martino Sabbadini

Disentis/Mustér, ils 11 da december 2020

Surdau: venderdis, ils 11 da december 2020

Posiziun dalla suprastanza communal

1. Introducziun

Suenter il na al project via d'avertura Val Segnas - Val Sogn Placi entras il suveran communal ils 29 da november 2020 ei la suprastanza communal sedada giu intensivamein cun quella problematica. Nus essan stai trumpai digl agir dalla suprastanza dalla Corporaziun d'aua Spina da Vin e da sia posiziun publica en connex cun las fontaunas en Val Clavaniev. Nos geologs sco era igl uffeci pigl ambient e la natira han susteniu mintga pass el project presentau.

Pertuccai da quei na all'avertura Val Segnas – Val Sogn Placi ei la protecziun digl uaul Run sco era l'avertura d'entginas vias da meglieraziun.

La suprastanza communal ha ladinamein eligiu ina grupp da lavur per anflar ina nova soluziun. Quella grupp da lavur secumpona dil president communal René Epp, president dalla meglieraziun Walter Deplazes, inschignier forestal regiunal Renaldo Lutz ed il gerau responsabel per il forestalessor e l'agricultura Clemens Berther. En pliras sedutas cun intensiva lavur ei vegniu preparau las rispostas sin la moziun ed ina sligiazion pusseivla per silmeins sligiar parzialmein la protecziun digl uaul Run sco era las colligiazions per las vias da meglieraziun.

2. Historia dil project via Val Segnas – Val Sogn Placi naven digl onn 2009

A. Project integral Disentis/Mustér digl october 2003

Gia el rom dil studi preliminar tier il project integral Disentis/Mustér digl october 2003 ei la necessitad per in'avertura da basa carrabla cun camiuns per igl Uaul Run vegnida cumprovada. La ladezia dil trassé ed il stadi dalla via existenta ein gia lu vegni taxaì sco completamein insufficients e prigulus. Proponiu fuss stau in slargiament dalla via existenta tochen Fistatg Lartg ed ina construcziun nova d'ina via per maschinas da

Bletschs tochen Pala Lada. Per motivs finanzials ei la realisaziun dil plan vegnida prevedida en ina secunda fasa da project.

A partir digl 1. da schaner 2005 ha la Confederaziun adattau ils criteris e las modalitads da subvenziun. Projects integrals ein vegni remplazzai entras projects specifics denter auter d'avertura. La construcziun d'averturas vegn dapi lu sustenida prioritarmein per uauls da schurmetg.

B. Studi preliminar per l'avertura Uaul Run dil schaner 2009

Cul remplazzament dils projects integrals entras projects specifics resp. tematics ei vegniu elaborau el decuors dil 2008 il studi preliminar per l'avertura digl Uaul Run. Differentas variantas ein vegnidas analisadas e valetadas, numnadamein:

- varianta 0: - mantener il stadi actual senza mesiras supplementaras auter che lavurs da manteniment
- varianta 1: - slargiamet dalla via existenta da Latis – Fuortga – Fistatg Lartg – Bletschs
- construcziun d'ina via nova per maschinas da Bletschs tochen Pala Lada
- varianta 2: - construcziun d'ina via nova dalla Val Sogn Placi tochen Fuortga
- slargiamet dalla via existenta da Fuortga – Fistatg Lartg – Bletschs
- construcziun d'ina via nova per maschinas da Bletschs tochen Pala Lada
- varianta 3: - construcziun d'ina via nova per liung dalla Val da Cuoz tochen Peisel
- slargiamet dalla via existenta da Peisel tochen Pardi
- construcziun d'ina via nova da Pardi tochen Fistatg Lartg
- slargiamet dalla via existenta da Fistatg Lartg tochen Bletschs
- construcziun d'ina via nova per maschinas da Bletschs tochen Pala Lada

Las variantas ein vegnidas valetadas tenor suandonts criteris:

- relaziun da cuosts tier nez
- effect sil schurmetg enviers prighels da natira
- nez per la producziun da lenna
- risguard sin schurmetg da natira e cuntrada
- nez per recreaziun e turissem
- nez per agricultura / alpicultura
- risguard sin selvaschina.

Ord la valetaziun ei varianta 3 vegnida eruida sco megliera varianta.

Revista:

- Ils 17 da fevrer 2009: En concordanza culs representants politics dalla vischnaunca Disentis/Mustér da gliez temps (suprastonza communal) ei il studi preliminar vegnius suttamess alla consultaziun tier ils uffecis cantunals.
- Ils 10 da zercladur 2009: Discussiun e viseta oculara dallas variantas sco era dallas posiziuns cheutier cun ils representants politics dalla vischnaunca.
- Ils 23 da zercladur 2009: Predeliberaziun dallas resalvas cugl uffeci da catscha e pesca.
- Ils 1 da fenadur 2009: Predeliberaziun cugl uffeci per il svilup dil territori.

- Ils 13 d'uoost 2009: Discussiun e viseta oculara cun representants politics dalla vischnaunca, cugl uffeci per la natira ed igl ambient ed igl uffeci per uaul e prighels da la natira cun tractament dalla problematica dil spazi dallas auas ella Val da Cuoz e dil territori per la protecziun dallas auas ella Val Clavaniev.
- Ils 8 d'october 2009: Decisiun da principi digl uffeci per uaul e prighels dalla natira sco basa per l'elaboraziun dil project preliminar risguardond las resalvas dils uffecis cantunals.

C. Project preliminar per l'avertura Uaul Run

Sclariments preliminars

- Spazi dallas auas Val da Cuoz

Ord vesta digl uffeci per la natira ed igl ambient ei il schurmetg dil spazi dallas auas ella Val da Cuoz vegnius taxaus a caschun dalla scuntrada dils 13 d'uoost 2009 sco punct central da conflict. Entras igl uffeci digl uaul e prighels dalla natira ein vegnidas elaboradas ulteriuras variantas pil sviament dalla Val da Cuoz, denter auter a partir dalla via da Segnas, dalla via d'Acletta, dalla via da Cuoz. Dallas sutvariantas ei l'avertura a partir dalla via da Cuoz sur la via da funs tochen Peisel vegnida taxada sco la megliaera. Quella varianta ei la finala vegnida risguardada tier l'approbaziun da project dalla meglieraziun generala da Disentis/Mustér, approbaus ils 18 d'avrel 2018 entras il Departament d'economia publica e fatgs socials dil Grischun. Malgrad che l'avertura forestala ei buca vegnida integrada per approbaziun ella meglieraziun generala, ei vegniu inoltrau dils vischins da Cuoz protesta encunter quella sutvariante.

Sebasond sin quei fatg e risguardond las finamiras era dalla meglieraziun generala da sviar il traffic grev ord ils habitadis ha giu liug ils 23 da november 2017 danovamein ina uatga cugl uffeci per la natira ed igl ambient cul resultat d'incaricar in biro specialisau cun la definiziun dil spazi dallas auas resp. il giudicament dil process da prighel entras auas en detagl per la Val da Cuoz. Silsunter dueigi succeder l'elaboraziun en detagl dil trassé per liung dalla Val da Cuoz.

Il giudicament dil spazi dallas auas resp. dil process da prighel entras auas ei formulaus el pareri dil biro *Hunziker, Zarn und Partner, Domat/Ems* dils 16 da schaner 2018, amplificaus ils 23 da matg 2018.

- Territori per la protecziun dallas auas Val Clavaniev

Tier l'elaboraziun dil studi preliminar per l'avertura digl Uaul Run el 2009 existeva per la Val Clavaniev ina zona summarica per la protecziun dallas auas. L'influenza dalla via planisada sin las fontaunas ella Val Clavaniev ei vegnida sclarida entras differents giudicaments hidrogeologics.

In emprem giudicament hidrogeologic ei vegnius elaboraus entras il biro *GeoConCav* (*december 2009*), *Castrisch*. En quei rapport vegnan definidas zonas da protecziun S2 e S3 teoreticas. Il hidrogeolog Conrad Cavigilli constatescha che la via planisada lu pericliteschi buca las fontaunas dalla Val Clavaniev, era sch'ella tangheschi sin in pign tschancun la zona S2. Quella via traversava la plaunca dretga dalla Val Clavaniev sin in'altezia da pli u meins 1'500 m, pia rodund 300 m pli a bass che la via tenor il project 2018.

Per rinforzar igl emprem giudicament dil 2009 ei vegniu incaricau el 2012 il hidrogeolog *Christian Böhm* (*rapport dil 7 da zercladur 2013*) cun emprovas da coluraziun. Finamira era da recaltgar indicaziuns concretas davart la spertadad e las vias da flussiun. Ina proposta per zonas da protecziun detagliadas dallas auas per liung dalla via planisada sin basa dallas emprovas da marcaziun fatgas concluda il

pareri. Tenor quella proposta tanghescha la via planisada buca la zona da protecziun dallas auas S2. Il project sappi vegnir realisau cun minimas mesiras da precauziun per schurmetg dallas fontaunas ella Val Clavianev.

El 2017 ha la vischnaunca incaricau il biro *Bonanomi AG, Igis* cun l'elaboraziun dallas zonas per la protecziun dallas auas per gl'entir territori communal. Ils sclariments ein vegni accumpignai stretgamein dalla Corporaziun d'aua Spina da Vin. Ignorond ils sclariments d'entochen lu e senza involver ils responsabels pil project forestal ei vegniu sclaru danovamein las zonas per la protecziun dallas auas ella Val Clavianev. Sco basa per la definiziun da quellas zonas seigien ils resultats dallas emprovas da marcaziun da Böhm (2013) vegni utilisai. Cun risguard sin novas directives dalla Confederaziun e constatond sbagls da calculaziun tier Böhm resultien differentas, pli extendidas zonas da protecziun. Tenor giudicament Bonanomi (*pareri dils 2 da zercladur 2017*) seigi la via forestala buca realisabla.

A caschun dalla seduta digl 1. da zercladur 2017 cun la suprastonza communal, la suprastonza dalla Corporaziun d'aua Spina da Vin, il hidrogeolog Yves Bonanomi ed ils responsabels pil project forestal ei vegniu decidiu da menar atras ina secunda emprova da coluraziun. Ultra da quei dueigi Christian Böhm retscheiver la pusseivladad da giustificar sia proposta dallas zonas per la protecziun dallas auas resp. sco ei para ses sbagls da calculaziun dil 2013.

Sebasond sils resultats dalla secunda emprova da coluraziun sa *Christian Böhm* en siu *rapport dils 13 da november 2017* pli u meins confirmar sia proposta dallas zonas per la protecziun dallas auas dil 2013. Sulettamein ell'influenza dalla fontauna Q1, Fontauna Freida, sto la zona da protecziun S2 vegnir slargiada.

Igl *uffeci per la natira ed igl ambient* sco uffeci cantunal responsabel per la determinaziun definitiva dallas zonas per la protecziun dallas auas constatescha en siu *pareri dils 18 da settember 2018*, che las emprovas da marcaziun realisadas el 2012 e 2017 demuossien en principi il medem maletg. Ils resultats vegnan giudicai sco avunda significants. L'extensiuin dalla zona S2 per las fontaunas Fistatg da Mises, Fistatg Lartg e Crap Gries sco proponiu entras Bonanomi vegn giudicada sco avunda gronda e correcta. El territori digl intschess hidrogeografic dalla fontauna a Fontauna Freida vegn l'interpretaziun dalla zona S2 denton tenor Böhm giudicada sco correcta. En consequenza vegn la via planisada a tangar el vest dallas fontaunas per gronda part las zonas S2 e S3. Ella zona S2 vali in scamond general da construcziun e scavament.

Il giudicament digl *uffeci per la natira ed igl ambient* sco istanza ufficala e responsabla ei stau la basa centrala per tuttas lavurs sequentas da projectaziun dall'avertura forestala.

Projectaziun en detagl dall'avertura Val Segnas – Val Sogn Placi

- part "Val da Cuoz" sco avertura da basa per l'avertura Val Segnas e Val Sogn Placi

Grazia al sclariment en detagl dil biro Hunziker, Zarn und Partner, Domat/Ems, pil spazi dallas auas ha il biro *Enzler Bauleitungen AG, Cuera* saviu elaborar in trasse che tanghescha per gronda part in summa buca il spazi dallas auas dalla Val da Cuoz. La via planisada pren risguard sin las finamiras era dalla meglieraziun da sviar il traffic grev dils habitadis. Ultra da quei san las vias da meglieraziun surtut dalla Val Segnas vegnir colligiadas. Sin la via B-55 sa vegnir desistiu.

- **viers Val Sogn Placi**

• **part "Fontanettas – Val d'Uors"**

Cun risguard sin las zonas per la protecziun dallas auas definidas entras igl uffeci per la natira ed igl ambient, surtut dalla zona S2 egl intschess hidrogeografic dalla fontauna a Fontauna Freida, ha il trassé tras la Val Clavaniev stuiu vegnir menaus da niev rodund 300 m d'altezia pli ad ault. L'entschatta dalla via ha en consequenza stuiu vegnir dislocada dil plaz da lenna a Pardi ella platta da volver Val d'Uors. Supplementarmein ha la part "Fontanettas – Val d'Uors" stuiu vegnir integrada el project. Ei era previu in slargiament dalla via existenta.

• **part " Val d'Uors – Fistatg Lartg"**

Il biro *bap, Summaprada*, haveva cun risguard sils sclariments da lu concernent zonas per la protecziun dallas auas ella Val Clavaniev (*GeoConCav, 2009*) planisau el 2010 ina via nova a partir dil plaz da lenna Pardi tochen Fistatg Lartg. Il trassé planisau ei vegnius confirmaus entras il sclariment en detagl da *Böhm, 2013*.

La determinaziun definitiva dallas zonas per la protecziun dallas auas el 2018 entras igl *uffeci per la natira ed igl ambient* ha pretendiu in'adattaziun dil trassé. La dislocaziun ell'altezia dil niev trassé ha abstrahau da cuosts supplementars da planisaziun sfurzau da menar la via tras territori fetg pretensius arisguard terren e pendenza e provocau cheutras in augment considerabel dils cuosts da construcziun. Denton eis ei stau pusseivel da risguardar tuttas pretensiuns davart la protecziun dallas auas, quei tenor giudicament ufficial digl uffeci cantunal responsabel.

Igl ei evident ch'ei ha valiu da risguardar per la planisaziun d'in project da tala dimensiun cussegl professional confirmaus entras instanzas cumpetentas e responsablas. Cun risguard sigl interess public e surordinau da contonscher ils pli impurtonts uauls da schurmetg communal per saver tgirar quels han giudicaments individuals e per part era emozions buca saviu far part dalla planisaziun. Il sclariment intern cheutier davart la politica schai en outra cumpetenza e responsablidad.

• **part "Fistatg Lartg – Bletschs"**

Analog al project 2010 valeva ei cheu da slargiar la via existenta.

• **part "Bletschs – Pala Lada", via per maschinas**

Era quei tschancun fageva gia part dil project 2010 cun la finamira da contonscher Ils Fussa per saver mantener il canal per la zun impurtonta deviazion dallas auas.

- **viers Cunel – Prau Sura**

• **part "Val Segnas – Cunel – Prau Sura"**

Slargiament dalla via existenta tochen Cunel – Prau Sura.

• **part "Prau Sura", via per maschinas**

Construcziun d'ina via nova per maschinas viers Ruinas.

3. Nova situaziun per la meglieraziun dalla vischnaunca da Mustér

A. Basa da partenza

Tier l'elaboraziun dil project general dalla meglieraziun ein la realisaziun e la finanziaziun dallas vias da meglieraziun e las vias forestalas previdas ella vischnaunca da Disentis/Mustér vegnidadas coordinadas. Igl uffeci d'agricultura e geoinformaziun ed igl uffeci d'uaul e prighels dalla natira involvi tier la realisaziun da tut quellas vias surprendan mintgin persuls in entir tschancun dad ina via, damai ch'ina finanziaziun e realisaziun comunabla denter plirs uffecis cantunals per in object ei buca pusseivla. Las vias che fan part dil project da meglieraziun ein vegnidadas publicadas ed approbadas dil Cantun e dalla Confederaziun. Las vias forestalas perencunter ein stadas publicadas el project general dalla meglieraziun mo el senn informativ ed ein aschia buca vegnidadas approbadas ensemen cun quel.

Il project general dalla meglieraziun ei vegnius elaboraus ed approbaus el meini che la realisaziun dallas vias forestalas vegni era persecutada intensivamein vinavon dalla vischnaunca. Igl ei indispensabel che certas vias forestalas vegnien realisadas a temps per che la meglieraziun sappi silsuenter realisar la cuntinuaziun da quellas vias ed aschia finir l'avertura previda.

Tier l'elaboraziun dil project d'avertura Val Segnas – Val Sogn Placi ei la cumissiun da meglieraziun buca stada involvida directamein. Las pretensiuns davart dalla meglieraziun formuladas el project general ein vegnidadas risguardadas el project forestal.

El rom dil project general ha la meglieraziun fixau il program da baghegiar cun risguardar il plan da termins previus per la realisaziun dallas vias forestalas.

Sin fundament dalla votaziun negativa pertuccont l'avertura Val Segnas – Val Sogn Placi sedat ussa ina nova situaziun per la realisaziun da certas vias dalla meglieraziun.

B. Nova situaziun per la meglieraziun

Il resultat negativ dalla votaziun ha suandontas consequenzas per la meglieraziun:

- Il program da baghegiar previu sa buca vegnir realisau damai ch'ei manca per part la colligaziun da basa.
- Damai che la realisaziun dallas vias da meglieraziun ei partida en duas fasas cun mintgamai circa la mesadad dallas vias previdas el project entir e perquei che las vias dalla secunda fasa san aunc buca vegnir realisadas, ei la planisaziun dalla realisaziun dallas vias da quell'emprema fasa problematica. Tut tenor temps sa ei esser che la realisaziun da vias ei bloccada perquei ch'ei sto vegnir spitgau silla realisaziun da vias forestalas. Cheutras vegn la realisaziun dalla meglieraziun retardada per onns, quei project che ei gia ussa calculaus cun in cuoz da varga 30 onns.
- Tier l'elaboraziun dil project general ha quel stuiu vegnir restrenschiu ord raschuns finanzialas. In augment dil project e dil credit per realisar supplementaramein vias che eran oriundamein previdas da vegnir realisadas entras il forestalesser ei pauc realistics. Igl ei buca da quintar che ni la Confederaziun ni il Cantun ein gia ussa prompts d'augmentar il credit, suenter che mo rodund 20 % dils projects previ per l'emprema fasa ein realisai entochen oz. Silpli survegness la cumissiun da meglieraziun liber maun da realisar talas vias el rom dil credit daus libers per l'emprema fasa. Quels mieds finansials muncassen pli tard lu per la realisaziun dils projects da vias previ ed approbai enteifer il project general.
- Ina realisaziun da vias forestalas entras la meglieraziun pretenda plinavon ina consultaziun tiels uffecis involvi ed ina exposiziun publica, ina procedura che sa cuzzar plirs onns.

C. Tgei vias da meglieraziun ein directamein pertuccadas

La tabella cheusut muossa las vias da meglieraziun ch'ein directamein dependentas d'ina avertura forestala sco era tgei via che sto vegnir realisada per saver cuntinuar cun ina via forestala.

via nr.	num	fasa	via d'uaul nr.	remarcas
39 41	Via Crap alv Via Valentin (Val Segnas)	1	W7, W3, W2	41: impurtonta colligiazium da territori per la partizium nova, realisaziun dalla meglieraziun pusseivel cun nezegiar ed ev. baghegiar ora temporarmein igl access actual Cuoz-Glaretzsch-Peisel per lavurs da baghegiar e supplementarmein realisar igl emprem tschancun da W3 (rampa) entochen si tier via da meglieraziun existenta R-206 → cuosts supplementars per la meglieraziun
42 43 44 Z44.1	Via Run Cunel Via Canal Miez Via Prau su Via Prau su (tuttas vias a Prau Sura)	2	W7, W3, W2, W1	dito vias nr. 39 e 41 parzialmeim slargament digl access W1 pils transports da baghegiar → cuosts supplementars per la meglieraziun
37	Via Plaunca	1	W7, W4	san vegnir realisadas sur Segnas e Peisel independent dil forestalesser
38	Via Val da Peisel	2		
54	Via Plauncas Sura (Segnas)	1	W7, W3	sa vegnir realisada sche meglieraziun realisescha ina part dalla via W3 (sbuccada) e nezegia access W7 temporar per baghegiar → cuosts supplementars per la meglieraziun

D. Fazit

Las vias da meglieraziun previdas san vegnir realisadas mo cun considerabels cuosts supplementars che pretendan la finala era ina decisiun all'urna. Igl ei buca responsabel davart dalla meglieraziun da baghegiar ora la part sura d'ina via tenor ils basegns e las normas dad oz e da schar anavos la part sut, aschia che quella ademplescha buca quels criteris, ei per exempel bia memia stretga e lubescha aschia buca che la part nova sa vegnir duvrada endretg.

Per la realisaziun e la finanziaziun dallas vias necessarias per la meglieraziun e pil forestalesser eisi ord vesta dalla meglieraziun indispensabel da realisar quels objects mintgamai sut l'egida digl uffeci corrispundent sco praticau entochen ussa. Igl ei numnadamein buca fetg realistic d'augmentar il project da meglieraziun.

Per quei motiv sustegn la cumissiun da meglieraziun las novas propostas davart digl uffeci regional d'uaul e prighels dalla natira sco formuladas el punct 4 e vegn a porscher maun tier la realisaziun da quellas.

4. Niev project via Val Segnas – Val Sogn Placi

Sebasond sin

- il resultat dalla votaziun dils 29 da november 2020,
- la tenuta pauc cooperativa dalla Corporaziun d'aua Spina da Vin,
- il giudicament fix dil hidrogeolog cussegliant Yves Bonanomi,

ha stuiu vegnir constatau ch'ina cuntinuaziun dil project 2018 vegn buca a purtar il success giavischau. Memia gronds fuss il prighel d'in niev naufragi, malgrad che la sligiazion presentada fuss stada per la vischnaunca schibein tematicamein sco finanziamein la pli optimala.

Il organs forestals responsabels han el cass ch'il project 2018 vegness buca approbaus adina punctuau che l'avertura explicitamein digl Uaul Run hagi emprema prioritad. Risguardond la disponibladad da subsidis davart Cantun e Confederaziun, sco era la forza da finanziaziun dalla vischnaunca vegnessen ils daners forestals ligiai pils proxims 10 tochen 15 onns sulettamein per quei territori. Pér suenter savessan ulteriurs projects, p.ex. quel dalla Val da Cuoz, vegnir realisai. Ord vesta forestala in pign problem, denton negin sustegn per la meglieraziun generala.

La meglieraziun generala fuss sfurzada d'anflar per l'avertura funsila ella Val Segnas in'atgna sligiazion, in problem ch'era tier l'approbaziun dil project dalla meglieraziun buca enconuschents. Il pli cunvegnent fuss stau, sche la meglieraziun generala havess surpriu il project forestal per la part "Val da Cuoz". Quei havess denton giu per consequenza che

- il project dalla meglieraziun havess stuiu vegnir engrondius,
- la nova part havess stuiu vegnir exponida per consultaziun d'uffecis ed instanzas,
- ina damonda alla Confederaziun e Cantun per sustegn finanziar supplementar havess stuiu vegnir tschentada
- il consentiment dils vischins havess stuiu vegnir sclarius all'urna.

In proceder cun resultat incert.

Risguardond igl interess forestal era per ina sligiazion optimala ella Val da Cuoz ha igl uffeci per uaul e prighels dalla natira regional saviu giustificar enviers ils responsabels dalla centrala in project adattau che risguarda ina gronda part digl intschess dalla Val Segnas tochen la Val Sogn Placi. Da niev vegn denton definiu dus perimeters da project cun duas differentas tariffas da contribuziun. Il project secumpona sco suonda:

- **part "Uaul Run"**

Tenor studi preliminar per l'avertura digl Uaul Run resulta igl access sur la Val Sogn Placi sco secunda megliera varianta. La part a partir dalla via Faltscharidas tochen la cava da Berther Bau und Industrie AG fa part dalla meglieraziun generala. Il project forestal entscheiva en consequenza tier la cava cun ina via nova tochen Fuortga. Da Fuortga tochen Bletschs setract'ei d'in slargiamet dalla via existenta. La via per maschinas tochen Pala Lada concluda l'avertura digl Uaul Run.

La tariffa da contribuziun per quei perimenter da project vegn ad esser pli bassa che tier il project 2018, quei cun risguard sin ils aults cuosts en relaziun tier ina surfatscha d'aua da protecziun pli pintga.

En consequenza all'adattaziun sfurzada dil project forestal vegn tschentau enviers la meglieraziun generala suandontas cundiziuns:

- construcziun dalla via funsila a partir dalla via Faltscharidas tochen la cava (via G-21) tenor basegns forestals, v.d. adattaziun dalla pendenza (idealmein max. 12%) resp. fortificaziun dil trassé, sche la pendenza fuss pli aulta;

- construcziun d'in plazzal per deposit da lenna (ca. 100 x 20m) en vischinonza dalla Val Sogn Placi, idealmein sper il stradun cantunal el contuorn dallas Val Heiser;
 - construcziun dalla via da Clavaniev viers Crap Furau (G-28 e B-31) tenor basegns forestals cun pusseivladad d'endrizzar a Crap Furau in plazzal d'installaziun (deposit da lenna, plaz installaziun tier incendis d'uaul).
- **part "Val Segnas"**

L'avertura dalla part "Val Segnas" vegn surprida ord il project 2018. Dallas parts descrettas plinensi vegn la part "Val da Cuoz" realisada prioritarmein e parallel cun las etappas dil perimeter "Uaul Run". Ina cuntinuaziun dall'avertura "Val Segnas" succeda pér suenter la terminaziun dall'avertura "Uaul Run", risguardond ils mieds finansials disponibels davart vischnaunca e Cantun.

5. Aspect finanziel dil niev project

Cun realisar quella varianta Val Sogn Placi savein nus buca spargnar grondas summas. Ei dat sut in project duas parts. Ina part ei la realisaziun Val Segnas – Cunel Prau Sura ed ina part ei Val Sogn Placi – Run. Ils emprems 5 onns stuein nus realisar las duas parts parallelmein muort las colligiazions dalla meglieraziun cun investiziuns annualas da netto frs. 300'000.--. Silsuenter vegness ei finiu la Via uaul Run e lu cuntinuau cun la via Cunel – Prau Sura. Quei fussen etappas annualas da ca. frs. 150'000.-- per la vischnaunca. Nus quintein cun in temps da 25 onns pigl entir project. La Val Clavaniev vegness en quella varianta buca tuccada e l'aua cuora di per di vinavon sco antruras el Rein Anteriu.

6. Aspect politic dalla via Val Segnas – Val Sogn Placi

Entras quella moziun ei la suprastanza communal vegnida sfurzada da prender immediatamein entamaun la gronda problematica pil schurmetg e la tgira digl uaul e naturalmein era anflar ina soluziun favoreivla per las colligiazions dallas vias da meglieraziun.

Nus essan perschudi che quell'opziun preparada ei la megliera pusseivla suenter il naufragi dalla sligiazion optimala cun l'avertura Val Segnas – Val Sogn Placi. Ella caschuna ca. frs. 700'000.-- cuosts supplementars e sligia buca diltut la colligiazion pigl uaul da protecziun. Mo nus havein buca autras alternativas per quei zun impurtont project.

Sch'il cussegl da vischnaunca sa sustener quella via ponderada e preparada, stuein nus schar elaborar parzialmein ils detagls dalla planisaziun ella Val Sogn Placi. Nus quintein cun cuosts supplementars da projectaziun da frs. 75'000.--. Silsuenter vegness preparau in messadi corrispudent per mauns dil cussegl da vischnaunca.

En quei senn recamonda la suprastanza communal d'acceptar la moziun cun surdar la corrispudenta incarica per accelerar la lavur.

Suprastanza communal Disentis/Mustér
Il president: Il canzlist:

René Epp

Andri Hendry

